

| KAPITOLA |
| KNIHKUPECTVÍ |

Lašský dostavník

původní kostel v Kopřivnici

Ročník....8
Rok.....2018

1
jaro

TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM F≈M

NABÍZÍ

INFORMACE TURISTŮM

**PŘEDPRODEJ VSTUPENEK
NA KULTURNÍ A SPORTOVNÍ AKCE**

PRODEJ MAP A PRŮVODCŮ

**PRODEJ SUVENÝRŮ S TÉMATIKOU
FRÝDKU ≈ MÍSTKU A BESKYD**

**TRIČKA, TURISTICKÉ ZNÁMKY,
ODZNAKY, NÁLEPKY, VIZITKY,
TURISTICKÉ DENÍKY, KERAMIKA**

poznejte blíže **F≈M** na **visitfm.cz**

Lašský dostavník vychází také díky finančnímu
daru pana senátora Ing. Jiřího Carbola.

www.beskydskalikerka.cz

Otvírací doba:

pondělí - pátek 15,30 – 22,00 h

sobota 14 – 23 h

neděle 14 – 22 h

Obsah

Obrázek na obálce (kostel sv. Bartoloměje v Kopřivnici)
nakreslil Boris Zvada.

Úvodník (Z. V. Krulikovský)	3
Lachy zklamalo počasí (D. Zápalková)	4
K novému roku (J. Tkáč)	6
Co se stalo, přihodilo (Z. V. Krulikovský)	7
Tažní ptáci pokřtěni (D. Zápalková)	9
Hodoňovický masopust (D. Zápalková)	10
Blues (R. Šatánková)	11
Zedřené dlaně (F. Pituchová)	12
Jubilanti	12
Bez starosti (J. Tkáč)	13
Staré velikonoční zvyky v Kopřivnici (E. Hanzelka)	15
O Ondrašovi a Jurašovi (P. Nenička)	18
Převtělení (O. Tlučková)	19
Fotodokumentace	20, 21
Ondráš a Juráš (V. Vlk)	22
Tulipán (A. Nováček)	24
První jarní kilometry (K. Greiner)	25
Jsme ještě lidé (R. Žvak)	26
Kěj umřu? (O. Lysohorsky)	27
Bludný básník a zapomenutý básník (V. Vlk)	28
Travný (P. Gryga)	30
Sportovní legendy – Jan Kasper (Z. V. Krulikovský)	31
Chcete dlouho žít?	32
Z receptáře lašského krále (Z. V. Krulikovský)	33
Velký muž – Eduard Haken (F. Vaníček)	34
Festival „Poodří Františka Lýska“	36
Kalendárium	37

Úvodník

Vážení čtenáři,

marné byly naše prosby, aby alespoň na Silvestra nebylo bláto. Bylo, nepřituhlo a navíc pršelo. Nyní však začíná březen a máme zimu opravdu pořádnou. Ale žádný strach, jarní vydání Lašského dostavníku je tu, doufám, že Vás potěší jako hřejivé sluníčko a první kytíčky v přírodě...

Letošní rok jsou samá kulatá výročí - státní i regionální. 17. května bude 10 let od chvíle, kdy byla uzavřena Partnerská smlouva mezi Lachy, Moravskými Slováky, Záhoráky a Valachy o neútočení a uznání absolutní svrchovanosti. Valaši (zastoupení Frantou Segradem) souhlasili s vytyčením hranice s Lachy – od Trojačky hřebenem přes Dlouhou, Pindulu, Radhošť, Čertův Mlýn, Martiňák až k Bumbálce – tak jak ji už v devatenáctém století vyznačili jazykozpytci, a jak ji před mnoha lety prověřila paní Františka Pituchová, když se vydala po ní pěšky, aby vyptávala po chalupách starousedlíků.

Nezapomeňte, že termín uzávěrky odznaku

Moravskoslezské Laško je prodloužen do konce roku!

Jarní vydání dostavníku vychází s tradičním obsahem: rekapitulace minulého období, lidová tvořivost v nářečí, články o našich legendách a osobnostech regionu, básničky, humor, kalendárium na jaro, něco o Velikonocích, troška zdravotní, pozvánky aj.

Na koho se dostavník nedostane – může si ho stáhnout z našich stránek - <http://www.lassko.eu>.

Tam také bývá upřesnění našich kulturních i turistických akcí.

Zdeněk Vilém Krulikovský

Lašský dostavník

vychází čtvrtletně - vydává kulturně vlastivědný spolek Království lašské. Každý autor odpovídá za obsah svého příspěvku. Redakční rada si vyhrazuje právo na výběr a krácení zaslaných prací. Posílejte je e-mailem v elektronické podobě, formát MS Word, písmo Times New Roman, velikost písma - 11 bodů, odstavec - tři úhony zleva, bez mezer mezi odstavci: lasskykral@centrum.cz
Redakce: Zdeněk Vilém Krulikovský, Radana Šatánková, Dajana Zápalková, Boris Zvada.

Technická spolupráce: Michaela Mikeira Krulikovská

Lachy zklamalo počasí

Ani poslední den roku 2017 se neobešel bez „výplazu“ Lachů a jejich příznivců na Monte Čupelo – vrch Čupek – též nazývaný lašským Řípem. 31.12. v pravé poledne zde vyslechlo okolo tří set shromážděných novoroční projev lašského krále Zdeni Viluše I., popřáli si vše dobré v novém roce, připili si „fajným lašským liguerem“ a rozešli se za další zábavou.

Za celou historii setkání občanů s lašským králem na tomto vrcholu Metylovické hůrky však nepamatujeme tak nepříznivé počasí. Ale ani toto neodradilo ty skalní Lachy, aby se na Čupek vydali. Přicházeli od Hodoňovic, Metylovic i Frýdlantu pěšky rozbahněným terénem, někteří se opírali o hole, jiní si zase sobě navzájem zajišťovali stabilitu. Mnozí přibrali své pejsky, z nichž ti menší byli opravdu k nerozeznání od hroudy bláta. I jezdci na koních se objevili, výjezd auty nebyl rovněž ojedinělý. Všechny zde ale přiváděla zvědavost, jaké poselství vznese lašský král ostatním bratrům Lachům do celého světa. Ten nejdříve zhodnotil starý rok, kdy Království lašské oslavilo 30 let svého trvání, a pak se jal nastínit, co nás v tom rok 2018 čeká:

„Je to rok významný – hned po Novém roku budem ají my Laši volit českého prezidenta. Na jaře to bude 10 let od pamatné chvíle, kdy byla uzavřeta Partnerská smlouva o neutočnění, vzájemné pomoci a uznání absolutní zvrchovanosti mezi Lachy, Valachy, Zahoraky a Moravskými Slovaky – a to na věčné časy. Ratifikována byla 17. května v moravských Bořeticích. Za Lachy ju podepsal lašský král Zdeň Viluš I., řečeny Chrabry, za Valachy – v zastupění krále všech Valachův Boleslava I. Dobrotivého – Franta Segrado. Byla vytyčena přesná historická hranice, která odděluje Lašsko od Valaška – od Bumbalky, přes Radhošť, Pindulu až za Hodslavice. Bohužel su furt iste snahy našu svrchovanost narušovat a ludi balamuntit’!

Při tym 28. října se připomněme už 10tým lašsko - valašským výplazem na Radhošť 100 let od vzniku Československého státu. Aji výplaz sem na Čupek bude už desátý,“ horlivě informoval lašský král své poddané.

Proto je třeba dobře sledovat připravované akce. A aby v tom roce 2018 zdraví a silní byli, všichni pospolu si připili a Lašskou hymnu zazpívali.

Kalendárium lašských akcí – jaro 2018

31. března (sobota): Začátek Velikonočního hodokvasu v restauraci „Story“ u hřiště v Hodoňovicích-Kamenci - od 18 hodin. Hodokvas pokračuje v neděli odpoledne s Pomlázkovou veselicí.

8. dubna (neděle): Lašské muzeum v Kopřivnici v 15 hodin „Aj, co to je za slaviček“ koncert lidových písní ze sbírek Leoše Janáčka – účinkuje H. Jamrozová, Z. V. Krulíkovský, L. Gorecká

15. dubna (neděle): 4. etapa pochodu Okolo Laška – Kopřivnice – Štramberk – Libotín – Hodslavice – Hostašovice ž. st.

21. dubna (sobota): Lašské jaro v Praze – od 17 hodin v Radegastovně Perón na Smíchově

21. dubna (sobota): Country bál U Čendy v Hodoňovicích

28. dubna (sobota): Folklorní městečko – festival v Brušperku od 14 hodin, v 16, 30 vystoupí lašský král s družinou

28. dubna (sobota): Stavění máje na hřišti v Hodoňovicích-Kamenci, vatra a rej čarodějnic – od 18 hodin

1. května (úterý): Prvomájové lašsko-valašské setkání u Radegasta na Radhošti (ve 12 hodin) – svátek Beltin. Připomeneme si 10. výročí partnerské smlouvy.

8. května (úterý): Tradiční výplaz na Kozinec (Starosečno) z Čeladné (od hotelu Prosper).

13. května (neděle): 5. etapa pochodu Okolo Laška: Hostašovice – Huštýn – Dlouhá – Veřovice

26. května (sobota): Den vína ve Svobodné spolkové republice Kraví hora (Bořetice) – za účasti lašské delegace – v čele s králem Zdeňkem Vilušem I. a jeho družinou

2. června (sobota): Dětský den v zahradě hostince U Čendy od 14 hodin

2. června (sobota): Kácení máje na hřišti v Hodoňovicích-Kamenci u restaurace „Story“

10. června (neděle): 6. etapa pochodu Okolo Laška – Veřovice – Velký Javorník – Pindula

17. června (neděle): „Janáčkův rodný kraj.“ V 10 hodin „Aj, co to je za slaviček“ na hradě Hukvaldy.

Festival „Poodří Františka Lýska“ – 15. ročník 2018

21. 4.	Pochod krajem Jistebnických zpěváků
27. 4.	Ostrava-Proskovice
	Zahájení festivalu, škola, 9.30 hodin,
	Sdružení hudebníků Proskovice
	Pohybově dramatický soubor Klineček, ZŠ Proskovice
	Dětský pěvecký sbor Proskovjáček, ZŠ Proskovice
	Dětský pěvecký sbor Bambule, ZŠ J.Valčíka, Ostrava-Poruba
	Dětský folklorní soubor Dolňáček, MŠ Kunčice pod Ondřejníkem
	Dětský folklorní soubor Malý Gruník, Ostravice
	Výstava: 70. výročí mateřské školy
28. 4.	Ostrava- Proskovice
	Festivalové odpoledne, restaurace U Psoty, 14 hodin,
	Národopisný soubor Gruník, CM Vojtek, Ostravice
	Klimkovické pjenice, Klimkovice
18. 5.	Stará Ves nad Ondřejnicí
	Kostel sv. Jana Křtitele, 18 hodin
	Dětský pěvecký sbor ZŠ a MŠ Stará Ves nad Ondřejnicí
	Ženský pěvecký sbor Canticorum, Havířov
	Smišený pěvecký sbor Lašan Brušperk
	Pěvecké sdružení ostravských učitelek, Ostrava
	Smišený pěvecký sbor Jadwiga, Wodzisław Slaski
19. 5.	Stará Ves nad Ondřejnicí
	Jízda kole obila – objezd veškerých hranic staroveských, zámecký park od 11 hodin
	Dechová kapela Petřvald'anka
	Folklorní soubor Vonička, Havířov
	Malá Ondřejnica, Stará Ves
	Lašský soubor písní a tanců Ondřejnica, Stará Ves
	CM Ondřejnica, CM Šverc (ZUŠ Brušperk), CM Tragač, CM Fojt
26. 5.	Jistebník
	Náves Jistebnických zpěváků, 14.30 hodin
	Koncert dechové hudby Jistebnická 13
	Zahájení u sousoší Jistebnických zpěváků
	Koncert, sál KD v Jistebníku, 15 hodin
	Dětský pěvecký sbor Rarášek, Nový Jičín
	Pěvecký sbor Collegium bonum, Bílovec
	Slezský pěvecký soubor Heleny Salichové, Ostrava-Poruba
	Smišený pěvecký sbor Valentin, Příbor
	Mužský pěvecký sbor Gorol, Jablunkov
	Výstava: František Lýsek, historie FPFL, Práce žáků ZUŠ Bílovec
15. 6.	Jistebník
	Sál KD v Jistebníku, 18 hodin
	Malá Ondřejnica, Stará Ves
	Lašský soubor písní a tanců Ondřejnica, Stará Ves
	Compañia Mexicana de danza folklórica – Mexiko City
	Host Mezinárodního folklorního festivalu Frýdek-Místek 2018
	CM Ondřejnica, CM Tragač
	Beseda u cimbálu – 20 – 24 hodin, sál KD Jistebník

Letos bylo podium pro řečníky umístěno v dolní části prostranství vrcholu Čupku, což bylo asi výborné řešení, protože všichni tak měli možnost z přilehlých stran dobře vidět na krále, jeho družinu a přítomné starosty okolních vesnic, kteří zde dorazili i se svými obecními zástavami. Nechybělo ani různorodé občerstvení, což jistě ocenili všichni promočení, zkrhlí návštěvníci. Posílení se pak odcházeli bavit dál se svými známými, aby rozloučení se starým rokem 2017 bylo opravdu důstojné.

Dajana Zápalková

Lašský král na Čupku zdraví lid – vpravo za ním starosta Metylovic.
Foto Tomáš Sládeček.

K novému roku

Tak tu máme zase nový rok, tentokrát jubilejní 2018, s osmičkou na konci. Ta obyčejně přináší nám změnu, někdy k lepšímu, někdy k horšímu. Letos žádnou změnu nečekám, když, tak k lepšímu. Však jsme si také k Vánocům a do nového roku přáli všechno nejlepší. Já jsem letos každému, kdo o to stál, přál jako obvykle: Vánoce v pohodě, celý nový rok ve zdraví, lásce a ve shodě. Aby to přání nebylo dlouhé. O tu shodu jsem to rozšířil, protože si myslím, že právě té shody je nám nejvíc "třa". Někdy to u nás vypadá, jako by se na těch nejvyšších úrovních nemohli nebo nechtěli na ničem domluvit. Jeden na druhého "enem vyryva". A včil po našem:

Jak by tam chyběl kdosi, kdo by tam něuměl jim po našem říct: Tuž, chlapi, něblbnitě, s taku nikdē nědojdēm. Možna je to temu, že tam nikdo po našem něumi ani mluvit', ani myslet'. Ja bych jim to řek, ale ja na to němam ten mandat, a ani se o něho něchcu uchazat', bo už špatně chodim.

A to si představte, že ja sem vlastně něuznavany cestovatel, dyť sem prošel sedmi staty, a přitym sem z Laška něvytah ani paty. Počítajtě se mnu: Narodil sem se v 1. republice a kusek sem po ni ušel, aji dyž sem byl eště maly. Potem sem prošel Druhu republiku Česko - Slovensku, potem aji ten protektorat Böhmen und Mähren, po osvobození sem prošel Lidovědemokraticku republiku, proklusal ČSSR, prošel Federacu česko - slovensku a včil žiju v tym obnovenym Českym statě, a sem spokojeny.

Bohata historia na tych 100 roku, kere letos budēm si připominat' a slavit'.

Jinač si myslim, že my Laši se možem s důvěru divat' do budoucnosti. Mame svoje Kralovstvi Laške, ve kerem žijem ve shodě, od Hřčavy ež k Odře, mame charismatickeho krala Viluša prvniho Chrabreho, kery nam vladně mudře, mame chytře a pracovite ludi, svoju hymnu a pěsničky. Tak jidēm Laši po Bezkydē, a pevny krok, mame na to cely rok.

To mi pravi muj pasekařsky rozum.
Jarek Tkáč, ročník dvacet osum.

Psane v Laške braně, 1. prvni 2018

K zamyšlení jsou vzpomínky dnes již zesnulého prvního dirigenta SPS Adolfa Kolčáře.

V roce 1985 u příležitosti životního jubilea Mistra Eduarda Hakena zazněla na koncertě v Bašce v jeho přednesu také árie z opery Stanislava Sudy (1865-1931) U Božích muk, kterou zpíval takřka tajně po celé republice a kvůli níž byl několikrát i na „koberečku“ u ministra kultury Klusáka. Závěrečná sloka skladby totiž zní: „Dlouho, dlouho, milé děti, osud bude týrat nás. Duši, krev nám budou sáti, až Bůh křivdu v dobro zvrátí. A všem drábům, krutým drábům, zlomí vaz!“

Když byl v roce 1994 Eduard Haken jmenován čestným občanem Bašky, slíbil při této příležitosti vyhovět přání členů LSPS, uskutečnit v roce 1995 společné koncerty k 50. výročí Osvobození Československa. Koncerty se měly uskutečnit v Bašce, Chlebovicích a Frýdku – Místku. Bohužel vážné zranění E. Hakena na jaře roku 1995, tomu zabránilo.

Při této příležitosti rád připomínám s pokorou a úctou jména těch, kteří měli nemalou zásluhu na tom, že Eduard Haken a další umělci do našeho kraje rádi přijížděli. Byli to především lidová umělkyně Božena Peterková, dirigent LSPS Adolf Kolčář, ekonomický pracovník ND Rudolf Fiala, a především členové LSPS.

O tom, že vzpomínka na pěvce Eduarda Hakena je v kraji pod Beskydami trvale připomínána, svědčí především konání Mezinárodního festivalu pěveckých sborů k jeho počtě. V květnu letošního roku se uskuteční již jeho pátý ročník. Na jeho pořádání mají nemalou zásluhu členové LSPS s jeho starostou panem Michalem Válkem.

Epilog: V roce 1995 se dožil Eduard Haken 85 let. K tomuto vzácnému jubileu mu zasílají blahopřání zastupitelé Obce Baška a členové LSPS na které odpovídá takto.

„Každý kraj má své kouzlo, svou vůni, svůj lid. V každé roční době se mění kolorit, ale co je podstatné zůstává moje vlast. Jsem jejím pokorným milencem, sloužícím jejímu lidu, nejen na scéně Zlaté kapličky, ale i všude tam, kam jsem zván zpívat.“

František Vaniček

Velký muž, velký hlas a velká duše – Eduard Haken

(*22.3.1910–+12.1.1996)

„Už od dětství jsem miloval zvuk zvonů pro jejich krásně ladící znění a burčující historii. To mi zůstalo dodnes. Když někdo vysloví jméno Eduard Haken, vybaví se mi pěvec s hlaholem zvonů, těch nejkrásnějších a nejčistších tónů“.

Jan Kukuczka
(1945–2014)

Letošní jubilejní rok kdy si připomínáme sté výročí vzniku Československa, je jistě rovněž důvodem k ohlédnutí nad významnými událostmi, které se v tomto období vepsaly také do historie Obce Baška. V březnu letošního roku uplyne 108 let od narození českého pěvce Eduarda Hakena. Byla to především léta 1977–1994, kdy Eduard Haken spolu se svou manželkou Marií Glázrovou a dalšími umělci ND Praha přijížděl k mnoha uměleckým vystoupením, nejenom do Bašky, ale i do dalších míst našeho regionu. Toto období se jistě právem velmi významně vepsalo do kulturního povědomí nikoliv pouze Bašky, ale celého našeho kraje.

Eduard Haken svým zpěvem přinášel radost, útěchu, ale především naději v lepší příští...

Jistě je nemálo pamětníků těchto setkání. Možná, že mnozí z nich již pozapomenuli, že při těchto koncertech byli posluchači oslovováni nejenom jejich uměleckým provedením, ale především tím, že mnohé skladby byly ve své době opravdovým povzbuzením a nadějí do budoucna. Určitě mezi ně patří Zpěv zajatců na poušti z opery Giuseppe Verdiho Nabucco, či vstupní árie kmeta z II. jednání opery Bedřicha Smetany Braniboři v Čechách, kantáta Svatý Václav Josefa Bohuslava Foerster, Biblické písně Antonína Dvořáka. Mimořádným zážitkem pro návštěvníky koncertů byl také přednes písně Kde domov můj Františka Škroupa a Josefa Kajetána Tyla ze hry Fidlovačka. Tyto skladby byly v Bašce uváděny v době, kdy na Festivalu Leoše Janáčka na Hukvaldech (1984) se uvedení Smetanovy České písně mohlo uskutečnit až po složitých intervencích. Důvodem byla skutečnost, že skladba začínala slovy *Píseň česká slavně znívá, v chrámu Páně, když se zpívá.*

Co se stalo, přihodilo

18. prosince: Tradiční Předvánoční rozjímání v restauraci Lašská jizba v Sedlišťích za účasti čestných členů Království lašského (Rada kmetů). Nechyběla paní Olga Tlučková, které již „táhne“ na 97 let (!) Bylo veselo, zúčastnilo se 25 Lašek a Lachů.

31. prosince: 9. Silvestrovský výplaz na Lašský Říp zv. Monte Čupelo přes nepřízeň počasí se vydařil. Pár stovek nejvěrnějších přišlo a bylo spokojeno. Pršelo, vítr byl nepříjemný, ale udělali jsme si příjemnou atmosféru zpěvem, který podpořily horké i ostřejší nápoje, placky ze Sedlišť, klobásy, teplá polévka aj. Vše ještě utvrdila muzika a dobrá nálada v hostinci U Čendy v Hodoňovicích.

7. ledna: 1. etapa pochodu kolem Laška odstartovala ve Skalici u Kulturního domu za podobného počasí jako na Čupku. Pršelo snad ještě víc, přesto nás vyšláplo 25 účastníků. U pivovaru Radegast byl uskutečněn „pevný start“, v Kolovně u Dobré jsme se zahřáli a v pořádku dorazili k nádraží ČD ve Frýdku.

20. ledna: Folklorní bál „Po susedsku“ v Paskově opět velmi vydařený. Program zahájil lašský král s družinou, zpívali jsme lašské písničky z celého regionu. Ve 20 hodin zazněla lašská hymna, oficiální zahájení provedl starosta Paskova pan Petr Baďura. Následoval krojovaný průvod, polonéza, taneční veselí. Výuku tanců měla v rukou Ondřejníka ze Staré Vsi, po lašsky vyhrávala muzika Tragač z Brušperka, soutěže dvojic řídil Paskovjánek, tombola, prostě vše bylo fajn...

27. ledna: Lysá24 – už tradiční závod za velké účasti borců, mrzlo jen trochu (-5 st.), start v areálu pily na Ostravici obstaral lašský král, starosta obce Ing. Miroslav Mališ, hlavní organizátor závodu Libor Uher a za sponzory Libor Pastorek – Beskydská likérka. Tu reprezentoval synek z Nového Jičína Marek Novotný, který ve své kategorii (36 – 50 let) obsadil 2. místo, v absolutním pořadí byl šestý. Trať absolvoval 13 x ! (Mj. se letos chystá na výplaz do Himalájí – chce zdolat na K2.)

10. února: Masopust v Hodoňovicích, kterého se už tradičně zúčastnil i lašský král s družinou. Akci připravil Čenda spolek, fojt Pavel Kowalczyk (hostinec U Čendy) a to za podpory starostky obce paní Ireny Babicové, která také s Dajanou Zápalkovou veselí zahájila. Vyhrávala dechová muzika, na harmoniku Vít Pavlíček, v sále U Čendy pak vystoupil soubor Grunik a cimbálová muzika Kotci.

11. února: 2. etapa pochodu kolem Lašska z Frýdku (ČD), přes Místek, po levém břehu Ostravice do Sviadnova, na Štandl, přes Lysůvky, kolem Chlebovic, lesem zvaným Zámrkli (po místecky Zamrkel), přes Krnalovice až na Hukvaldy. Tam jsme pochod ukončili v hospůdce Na peci. Počasí bylo mrazivé, ale téměř slunečné.

24. února: LYSACUP v Malenovicích. Již po druhé jsme se zúčastnili závěrečného vyhodnocení běhů na Lysou horu za minulý rok. Lašský král přednesl zdravici, zazpívali jsme Lašskou hymnu (a Přesl Ondraš).

25. února: 28. Lašská polární expedice se velmi vydařila. Ráno bylo -15 stupňů, sluníčko, na Čeladné se ku startu dostavilo 10 statečných a dva psové. Obledení do stylové strůje vyšlápli plni odhodlání na stezku. Přes nádraží, serpentinami kolem vrchu Opálená na vrstevnici. Cestou se (tak jako loni) potkali skupinu dam-psovodů se severskými psy, kteří už šli od Poláru. V Roubence na Solárce se posilnili a putovali dále na Kubalánky. To už pořádně foukalo a byl větší mráz. Tam stejně jako naši předkové L. P. 991 pochod ukončili. K železniční stanici Fyrlunt (Frýdlant) dorazili v plném počtu a zdraví, přesto, že někteří jedinci cestou dolů ujízďeli na plastových lopátách...

10. března: 3. etapa pochodu kolem Lašska. Po deváté hodině jsme (posilnění v Hukvaldské pekárně) vyšlápli přes oboru do Měrkovic, kolem Kazničova do Mniší, přes Vlčovice cyklostezkou k žluté značce, která nás dovedla k Šostýnu a do Kopřivnice k žel. stanici.

Zapsal Z. V. Krulíkovský

Marek Novotný s Klárou a Julií Rampírovou, Lysá 24

Foto Kamila Holínková

Jaro se přibližuje, nale enym v kalendařu. „Matěja, g vesnu naděja“ pravili kejsy staři lude. Matěja bylo v sobotu a u nas zme mjeli -13 stupňuv pod nulu. Něsky 16! A straša, že budě zima ešte mjesyc... Na Velikonoční svatky by ale mjelo byt' už fajň. A dyž ni, tuž se fajň zrobime. Na Velky patek se po ranu dame štamprlu tatarčočky (puškvorcovej), tak jak to pravja starodavne zapisy. Najlepšy je ta od Pastorka zv. Lašsky liker. Pust ukončime hodokvasem (receptuv sem už k temu napisal dost'). Nale jaro je až do 20. červňa, to už aji zelin budě dost', o mlade zelenině němlyuje...

Polivka z mlad'učke zeleniny

Mrkvu (karotku), kořen celeru a pertušky (petržel), karfiol (květak), kerlub (kedluben), polivkovu lyžku másla, lyžku hladke muky, 2 vajca, sul, pažitka.

Očištěnu zeleninu nakrajem na drobno a chvilu podusime na mašle. Potem to třa zaprašit' muku a zalit' zimnu vodu, zamišat' a vařit', až je zelenina mjeka. Rozklechtame do toho vajca, dosolime a nakoněc přydame drobunko nakratu zelenu pažitku.

Čočka po gorolsku (fajna po šmigrustě)

20 deka čočky, 1 cebula, lyžka sadla, 1 vrchovata lyžka hladke muky, větší paprykova klobasa, 2 zelene papryky, 2-3 paradajky (rajčata) či par lyžek rajskeho protlaka, mala lyžka mlete sladke papryky, 2 stružky česneka, sul, mala lyžka dobromysla (oregana), přypadně velka lyžka octa.

Čočku dame do hrńca přes noc (či aspoň na par hodin) namočit' do zimne vody. V kastrolu na sadle osmahněm drobno nakratu cebulu (do zlatova, jak na gulajš) a přydame nakratu klobasu, nakratu zelenu papryku, ešte osmahněm, zaprašyme muku, zamišame a za minutku podlijem zimnu vodu (znovu třa zamišat'), přydame sladku papryku, sul, namočenu čočku, dusyme, dyž je to skoro mjeke přydame na drobno nakrate paradajky (či protlak), potem utřety česnek, nakoněc dobromysel. Kemu je to malo kisle (po šmigrustě), tuž se do toho može dat' lyžku octa. Podavame s chlebem.

Tudyk to idlo je inspirovane receptisem babičky herečky pani Jany Hlavačove, kera pochazala z Hrčavy. Tam se potkavaly dvě kuchyně - slezska a slovenska (uherska)...

Chcete dlouho žít?

10 rad z Těšínského kalendáře r. 1927

1. Vstávejte časně, neboť ranní vzduch jest nejzdravější. Umyjte se vždy v létě i v zimě jen studenou vodou.

2. Chod'te brzy spát, noc je určena k spánku. Spěte nejdéle 7 hodin, delší spánek neprospívá.

3. Vycházejte co nejčastěji do polí, do přírody. Neprodlévejte zbytečně v městě, kde není čistého vzduchu.

4. Procházejte se za každého počasí.

5. Větrejte byt vždy, v zimě – v létě. Čistý vzduch ve světnici je hlavní podmínkou zdraví.

6. Pěstujte pravidelně tělocvik, ať jste jakkoli staří, zejména ti, kteří pracují duševně ve škole, v kanceláři atd.

7. Rozdělte si čas pro každou práci a pro každou věc.

8. Nepracujte hned po jídle. Žaludek potřebuje klid k trávení. (Všimněte si, že zvířata po jídle spí.)

9. Jezte jídla jednoduchá, čerstvá a dobře připravená: mléko, vejce, pečené maso, ovoce, sýr, chléb.

10. V zimě noste teplý oděv a obuv. V létě lehký. Ať není nikdy těsný.

TAŽNÍ PTÁCI pokřtěni

Bohumír Vidura – člen Obce spisovatelů ČR a Literárního klubu P. Bezruč Frýdek-Místek vydal novou knížku s názvem TAŽNÍ PTÁCI.

Za dva roky (v r. 2017 vyšla kniha básní Sovy ještě spí) se tak mezi čtenáři objevuje další, již čtvrtý titul uvedeného autora. Ač útlá knížka s obsahem 55 básní musí zaujmout čtenáře již svým výrazným přebalem s motivem tažných ptáků.

Bohumír Vidura ji pokřtil 2. února 2018 na schůzce literátů v restauraci Park ve Frýdlantě n./O., kde jí kmotry byli předsedkyně klubu Dajana Zápalková a Milan Pastrňák, literární kolega autora knihy.

A co o knize básní Tažní ptáci řekla Zápalková?

„Básně v knize jsou řazeny do dvou oddílů, jež jsou nazvány – Záblesky a Fragmenty. V Záblescích najdeme básně, jejichž témata naplňují postřehy každodenního všímání si skutečností okolo nás. Když se podíváme do Fragmentů – je třeba si uvědomit, co vlastně toto slovo vyjadřuje – část, zlomek, díl, neúplné umělecké dílo“. Tuto skutečnost plně vykresluje samotná báseň s názvem **Fragmenty**:

S útrpností skládám
do mozaiky
dílký svého nitra
co zbyly
z demontáže celku
ve víře ač je to k nevíře
že spáleniště
může znovu kvést
a ohořelé stromy
pustí mizu
že tvé oči slzet nebudou
ze slov byt' šeptem
vytryskne naděje.

A v každé další Vidurově básni lze vidět dílky, dílky naděje pro věčnost, pro kroky neslyšné, pro rozsvícení vesmíru, pro elektrizující se magnetické pole, jimž se přitahujeme, pro život, který je mnohdy bludiště, pro tóny a zvuky, které chtějí mít křídla, pro padající hvězdy, pro bizarní výjevy po plamínku svíce, které sjiždějí níž až k tajemství početí...

Už pro tyto FRAGMENTY je třeba si autorovu knížečku přečíst, abyste byli obohaceni gejzírem myšlenek a nápadů, které se rodí v jeho hlavě – mnohdy jsou zarážející a pro některé možná nepochopitelné....

Dajana Zápalková

Hodoňovický Masopust se přehoupl do své druhé desítky

Masopust neboli karnevalové období bylo v minulosti období od Tří králů do Popeleční středy. Popeleční středou začíná postní období před Velikonocemi. Maškarní zábava, která probíhala zpravidla na masopustní úterý, tedy v úterý před Popeleční středou, byla vyvrcholením masopustu.

A protože úterý je pro mnoho lidí dnem pracovním, kdy by se jich přišlo asi jen málo pobavit, proběhlo masopustní veselí v Hodoňovicích v sobotu 10. února 2018. Už po jedenácté se chovala před Hostincem U Čendy basa, tentokrát Julinka, se vši parádou. Masopustním průvodem vesnicí byla dovezena na žebříňáku taženém dvěma soby, doprovázena nápaditými maskami až na místo posledního odpočinku. Hrobníci už hloubili hrob, občané i masky se přišli rozloučit s touto bálovou společnicí. Nechyběla muzika Huťařka, která nejdříve vyhrávala v průvodu rázně do kroku, před smutečným obřadem však svůj repertoár změnila. Velebný pán s kostelníkem se s ní důstojně rozloučili, lidé slzu uronili a všude přítomná smrtka máchala svoji kosou. Myslela si snad, že do svých spárů chytne více duší než jen basu Julču. Její záměry ale vyšly vniveč, když ji sobi táhli ve stavu úplně „na mol“ za vesnicí, aby „neškodila dědině“.

Tak mohla být basa Julča spuštěna do hrobu, občané ji oplakali, velebný pán se se všemi rozloučil slovy:

„Ludě zlatí, tuž se tudy veseltě, pijtě, jeztě, když tu zubatú odvezli kajsi pryč. A vy včil všichni při muzyce na sale U Čendy tu radostnu událost pořádně oslavte! Se mnou se uvidíte až po postní době,“ pronesl pan farář.

Zábava samozřejmě nekončila, ba naopak. Na sále hostince se už na své vystoupení připravoval folklorní soubor Gruník s cimbalovkou Vojtek. Představili se ve dvou pásmech – lašském a z Kysúce.

A pak už do večerních hodin hrála cimbalová muzika Kotci, lidé tancovali, bavili se.

Sportovní legendy

Jan Kasper

Třetím borcem ze slavné trojice vítkovických hokejistů byl obránce Jan Kasper. Narodil se 21. 9. 1932 v Soběšovicích, zemřel 4. 3. 2005 v Ostravě. Se sportováním začínal ve Viktorii Zárubek, kde hrál hokej i fotbal. V roce 1950-53 hrál hokej za Baník Ostrava, další dva roky v ÚDA Praha. Následovala Rudá Hvězda Brno, se kterou získal 5x titul mistra republiky. Tam se setkal s Rudolfem Potschem, se kterým tvořil vynikající obrannou dvojici i později v reprezentaci. Od roku 1960 hrál osm sezón za TJ Vítkovice, jednu sezónu v Kopřivnici, kariéru aktivního hráče ukončil v dresu EV Vídeň. Později byl také úspěšným trenérem. Jeho druhým sportem byla cyklistika, dokonce to málem dotáhnul až k účasti na Závodu míru.

Velkých úspěchů dosáhl v reprezentativních letech 1955 - 63: pomohl k zisku celkem 13 medailí – 1 zlato 1961 Mistr Evropy v Ženevě, 4x stříbro, 8 x bronz. 86 utkání, 14 branek.

Při oslavách 80 let vítkovického hokeje roku 2008 byl jeho dres s číslem 4 vyvěšen na strop ČEZ Arény HC Vítkovice vedle Miroslava Vlacha a Josefa Mikoláše (dle Wikipedie).

S Pepíkem Mikolášem jsem si před 8 lety povídal o památném vítězství nad Sovětským svazem v roce 1961 v Ženevě. Vzpomínal na Jana Kaspera, že on byl největším hrdinou tohoto utkání. „Stále se teď mluví jen o Suchém, že se vrhal Rusům do střel, ale nejvíc toho schytil Honza Kasper, ten mě i s brankou doslova chránil. Nebýt jeho, tak nevím, jak by to dopadlo...“ Sověti se ho doslova báli, když přijeli k nám hrát, tak se hned ptali, jestli hraje „černýj čort“. Nejvíc by mohl vyprávět obránce Ragulin...

„Bůh pomsty“ psali jednou v tisku po utkání se Slovanem Bratislava. Seděl jsem při tomto utkání za trestnou lavicí, kde „odpočíval“ Jan Kasper za atak na Jána Staršího. Na ledě se strhla rvačka u branky Pepíka Mikoláše, na kterého si některý z hráčů Slovanu vyšlápnul, a to neměl dělat. Honza doslova jako „bůh pomsty“ vlítl na led a bylo zle...

Moje představa grobiána a hromotluka, jak se někdy o Janu Kasperovi psalo, se rozplynula, když jsem se s ním seznámil o pár let později v Ostravě v nočním baru „U masařa“. Představil nás jeden kolega, Honza Kasper stál u barového pultu, popíjel v klidu drink, s úsměvem mi podal ruku – prudce elegantní fešák, ušlechtilého zevnějšku, o kterém bych nikdy neřekl, že někdy řádil s holí v ruce...

Z. V. Krulíkovský

Travný

Spočítej hory v Beskydech,
zastav se, znovu nabere dech.
Na sever od Lysé hory leží Travný,
jak máš žízeň, k Mohelnici zahni.

Za Travným v údolí
jsem našel pírků sokolí.
Dnes je tam přehrada Morávka,
jména hor i osad zní jako rozprávka.

Znám místa V Hušt'u, Úspolka,
mé rýmy nejsou báchorka.
Vím, kde je Slavíč a Na Salašu,
rád zpívám si tu píseň našu.

K Božoňovi k muzice
šlo se přes tři vesnice.
Zvala mě Morávka, Pražmo a Lípový,
možná mi písnička na mnohé odpoví.

Kdysi psal básně jeden chasník,
chodil kolem Tofla až na Zlatník.
V lese sešel z cesty,
když hledal nevěsty.

Vrátil se z vojny, žádné drama,
štěstí chodilo pod horama.
Až si ho galánka našla sama.

Pavel Gryga

Před hostincem se točil dřevěný kolotoč, který uvítaly především děti.
Ve stáncích našli přítomní hosté rozmanité občerstvení, ale i dřevěné výrobky, nechyběla teplá medovina, víno z černého rybízu. Prostě každý se občerstvoval a bavil po svém...

Masopust (neboli fašank) - tato veselá česká tradice - se tak díky Čendaspolků a místnímu fojtovi v Hodoňovicích daří uchovat. Samozřejmě též díky vám všem občanům, kteří jste ochotni přijít se veselit. Snad tomu bude tak i v příštím roce, kdy masopust vychází na 2. března.

Za Čendaspolek Dajana Zápalková

Blues

Ti stateční jsou slepí
co nevidí úsměv ženy
pěšáci s bílou holí
klepou o asfalt, o kameny
Ve dne jak v noci
v noci jak za dne
bloudí pod sluncem, lucernami
a světlo žádné

Ptala jsem se jednoho
co na refýži stál
zda-li má sny a jaké
Slečno, teď se mi vysmíváte
já nemám sny žádné

Ti stateční jsou slepí
co hledí sochy rukama
a slyší trávu růst

Ti nešťastně šťastní znají verše
ze smělých dívčích úst

Radana Šatánková

Zedřene dlaně

Františka Pituchová

Těžko se dobyvol
chlebiček na horach,
tyvrdy štyl odirol
pliskyře v mozolach.

Od svitaño do ťmy
z robotu sě rvaly,
ež sedmy děň v tydnu
dlaně spočivaly.

Podle prikazaño
robota počkala,
modlitebni knižka
do dlani sě vzjala.

(Pozbirane po našimu)

Jubilanti

5. března oslavil 90 let roduvjerný Lach pan Jaromír Tkáč z Čeladné! Ať Vám slouží zdravíčko a stále veselá mysl. Těšíme se na nové příspěvky do Lašského dostavníku!

2. dubna si připomínáme nedožité 90 let lašské básnířky a lidové vypravěčky paní Františky Pituchové z Hamrovic. Věnujme této vzácné ženě tichou vzpomínku.

6. dubna oslaví olympijský vítěz a mnohonásobný medailista v řecko-římském zápase Vítězslav Mácha z Krmelína 70 let! Hodně štěstí a hlavně zdraví do dalších let! Drž se, synku!

12. června oslaví tanečník Rudolf Vlček (Lach narozen ve Vídni!) 75 narozeniny. Dlouholetý přední člen národopisného souboru Ostravica. Hodně štěstí a hlavně zdraví, Rudo!

Tam začal publikovat v časopise B. Václavka „U Blok“ a tam se také seznamuje s literátem Fráňou Šrámkem, Petrem Jilemnickým a Dr. Vlad. Klementisem. Pro své protifašistické přesvědčení se rozhodl odejít do politické emigrace, nejdříve do Varšavy, pak do Moskvy, odkud byl evakuován do Taškentu, kde později působil znovu v Moskvě do roku 1946. Odtud se přestěhoval znovu do Bratislavy, kde žil do konce svého života. Zemřel po dlouhodobé nemoci v Bratislavě 19. prosince 1989. Dle informací konal se pohřeb za účasti předních představitelů Slovenska, kulturních osobností z naší vlasti i ze zahraničí. Pohřbu byl také přítomen literární pracovník PhDr. Karel Bogar z Frýdlantu n. O.

Z jeho tvorby jsou nejznámější sbírky básní „Hlos hrudy“, „Spjéwajuco piasč“, „Aj lašske řěky plynu do mořa“ a další. Jeho jazyk splývá se slezským a typickým lašským nářečím a je mnohdy až nepochopitelný.. Na závěr moje vzpomínka:

V roce 1980 jsem si mu dovolil napsat pochvalný dopis za jeho verše, které jsem si přečetl v jedné knihovně, aniž bych očekával jeho odpověď. Jaké bylo mé překvapení, když s datem Bratislava 19. XI. 1980 přišel dopis, ve kterém mi poděkoval, že jsem mu zaslal dvě brožury o Petru Bezručovi a přiložil mi svou sbírku básní „Aj lašské řěky plynu do mořa“, což jsem byl velmi potěšen...

Vilém Vlk

Milan Pastrňák, Bohumír Vidura, Dajana Zápalková
při křtu knížky Tažní ptáci

Bludný básník a zapomenutý básník

V našem městě, tedy jen ve Frýdku, se narodili dva významní literáti-básníci, kteří jsou již v zapomenutí. Svým původem ve Slezsku byli ve své době významní a jejich tvorba se odrážela v jejich verších, které opěvovaly zdejší těžký život v horském prostředí. Byli to:

- **Čechoslav Ostravický, vl. jménem Antonín Huttler** –
- **Ondra Lysohorský, vl. jménem Ervín Goj** –

Bohužel, dlouho se u nás oba nezdrželi a svůj literární duchovní život ukončili v cizině, kde je vedla touha po lepším životě...

Čechoslav Ostravický se narodil 12. června 1869 ve Frýdku na Bruzovské ulici, kde po vyjití povinné školní docházky se učil kovařskému řemeslu. S tímto řemeslem, později jako zámečník „prošel vandrem“ celou střední Evropou a po návratu z poněmčeného Frýdku se dostává do českého kulturního města Příbora, kde se Antonínu otevírají kulturní obzory: kniha, literatura, poezie. Tam dozrává na básníka a píše pod pseudonymem Čechoslav Ostravický. Později se dostal jako podúředník na dráhu a jako výpravčí byl v několika stanicích v Čechách, kde se i oženil. Psal své básně do různých časopisů v celé naší vlasti, ale protože tím neuživil svou početnou rodinu, odjel v r. 1907 do Ameriky, kde se stal později šéfredaktorem „Dělnických listů“ v Clevelandu, kde také 5. května 1912 na tuberkulózu umírá.

Jeho nejznámějšími sbírkami básní jsou „Šerem k ránu“, „Slezské pověsti veršem“ a „Píseň o Ondrášovi“. O seznámení s jeho rodinou píše:

„...2. června 1969 se konala ve Frýdku-Místku beseda Bohumila Marka k 100. výročí básníka Čechoslava Ostravického, na které jsem se dotázal, zda ještě žijí jeho potomci. Bylo mi sděleno, že 2 dcery ve státě Ohio v USA. Přes známého, kterému docházel z USA časopis „Hospodář“, jsem napsal o kontakt na tyto osoby a velmi brzo mi přišla odpověď od jeho dcery Lydie Huttler, čím byla zahájena delší korespondence. Také mi zaslala několik originálních básní otce. I když to bylo v době totality, měl jsem z toho upřímnou radost...“

Tolik vzpomínka na tohoto frýdeckého básníka.

Ondra Lysohorský se narodil 6. června 1905 ve Frýdku, kde dokončil německou lidovou školu, maturoval na německém gymnáziu v Ostravě a od r. 1924 studoval na německé universitě v Praze, kde byl v r. 1928 doktorem filozofie. Později působil jako středoškolský profesor na Slovensku, nejdříve v Kremnici a pak v Bratislavě.

Bez starosti

Potkali se dva Valaši a dva Laši na salaši,
jak se daří ogaři, optali se Valaši,
dobře se nam daří, na to Laši
Byli sme na jarmarku a prodali sme cirkularku,
už nam na nic něbyla,
mame novu řetězovku a vaříme na plynu

Včil iděme domu, volali nam naši,
že na chalupě cosi straši,
to budu zase asi myši,
přiněseme kocura,
ten si s tym už poradi
Stavíme se do hospody, enem na obratku
su tam naši kamaradi,
zapijeme cirkularku

Obyčejné věci kolem nás
Váším si obyčejných věcí, pomáhají nám a slouží,
jako například košíček z vrbového proutí,
jak je lehký, jak snadno se nosí,
co se už v něm odnosilo věcí, svačin, dárků,
koupil jsem jej kdysi dávno na jarmarku
A nebyl drahý

Trhám do něj jablka a hrušky v sadu,
beru jej, když jdu pro zeleninu na zahrádku,
chodím s ním na houby, v něm se nepolámou, neotlačí,
i na nákupy jej беру. Fakt, ten košíček mi skoro na všechno stačí

A když doslouží, ani životní prostředí nezatíží,
jako taška z umělé hmoty, co skončí v domácím odpadu
s dlouhým počasekem rozpadu

Vyrobily jej teplé lidské ruce, citlivé prsty lidí pro lidi,
ne studené stroje, co jenom zboží chrlí,
stále jenom honem, honem
v bláhové honbě za ziskem, za mamonem

Ty ruce, co jej vyrobily, kdyby tady byly
rád bych je pochválil, pohledem pohladil
za ten košíček z košíkářské vrby

Možná pozapomenuté verše Petra Bezruče

V roce 1946 na pozvání na sjezd tehdejšího vazů mládeže (SČM)
do Prahy v omluvném a pozdravném dopisu uvedl tento verš, bylo mu
tehdy 79 let :

Už jsem tuze stár
a na dřevě pluji loďce
mládeži však přeju zdar
a ať může si dělat co chce

Mám to jen z paměti, četl jsem to tehdy v novinách. Kdo to zná
přesněji, necht' mě opraví. Nerad bych na myšlenkách a slovech vel-
kého Mistra něco pozměňoval.

V Lázních Darkov zase napsal (asi v r. 1933) do pamětní knihy:

Kdo se v mládí špatně chová
dostaně se do Darkova
oni ho tam zašijú a za hříchy nabijú

Měli to tam i jako relief ve vstupní hale na stěně. Možná by se tak-
ových náhodných veršů našlo víc.

Jarek Tkáč

Kěj umřu?

Óndra Łysohorsky

**Kěj umřu? Nigda. W zwón śe każdy kamień
přemjění, kěrym mě kaměňowali
za spěw mój čisty jak beskidsy praměń,
kaj śe tajności žičo rozespjěwały.**

**Ńeumřu. Tela było tych kamění,
że zwónów starči pro każdu dźedźinu.
Ńeśćichně wěčnych zwónów rozechwjení.
Tak přešelch cely w lašsku dómowinu.**

Kdy zemřu?

Kdy zemřu? Nikdy. V zvon se každý kámen
promění, jímž mě ubíjeli
za zpěv můj čistý jako z Beskyd pramen,
když taje života se rozezvučely.

Nezemřu. Tolik bylo toho kamení,
že zvonů dost pro každou dědinu.
Neztichne věčných zvonů rozechvění.
Přešel jsem celý v lašskou domovinu.

(1. 7. 1958)

Jsme ještě lidé?

Radek Žvak

Žasnu, kolik je nepravosti v nás,
kolik je záští, klamu.
Člověk je schopen jako ďas
ponížit se i na podraz,
dát podpásovou ránu.

Žasnu, kolik je nepravosti v nás.
Slýchávám tuhle fámu:
Dnes mnohý člověk na světě,
za jidášský groš zradí tě,
prodá i vlastní mámu.

Žasnu, kolik je nepravosti v nás.
Nezdá se to být plkem,
že závist, která kypí v nás
dokáže, že jsme v jeden čas
člověk člověku vlkem.

Žasnu, kolik je nepravosti v nás.
Jsme lidé, či zvěř divá?
Bývá mi často do breku,
že mizí láska k člověku,
že netvor se v nás skrývá!

(RýmoŽvačky)

Staré velikonoční zvyky v Kopřivnici

Z pozůstalosti zakladatele Lašského muzea v Kopřivnici
Emila Hanzelky (nar. 29. 3. 1886, + 26. 1. 1973)

Přípravou pro velikonoce byla postní doba, kdy nesmělo býti žádné veselí, zábav ani tanců a kdy se zpívaly v kostelích i domácnostech postní písně jako: „Již dost jsem pracoval“, „Stála matka milující“, „Proč, Maria, proč tak naříkáš“, „Vždycky mi na mysli leží“ a jiné.

Kopřivnice byla od roku 1763 přifařena do Štramberka a zúčastňovala se na Velký pátek slavných procesí na horu Kotouč, kde jezuité postavili dvě kapličky křížové cesty a kde v jeskyni Čertově díře zřídili Boží hrob. Kotouč nazvali „Horou Olivetskou“, údolí pod ním „Údolím Josafat“ a potůček jim protékající „Cedronem“.

I později, kdy byly kostelíky na Kotouči zbořeny, dlouho byla tato procesí udržována. Později se Kopřivničané osamostatnili a konávali na Zelený čtvrtek při měsíčku procesí ke kamennému sloupku P. Marie na Horečky pod Červeným kamenem. Na památku svržení Krista Pána do Cedronu umývali se tam ve studánce. Proto i ráno na Zelený čtvrtek umývali se lidé jen v potoce.

V době postní byl oltář ve starém kostele zakryt pašijovým obrazem Ukřižování Páně, primitivně malovaným, který později visel v ochozu u sakristie a který byl při zboření kostela nerozumně spálen. Boží hrob stával na epištolní straně u bočního vchodu do kostela. Mozaikové ornamenty a obrazce tohoto Božího hrobu byly složeny z barevných sklíček, z pozadí svícemi osvětlených. Tento starý boží hrob je na památku uložen v Lašském muzeu.

U Božího hrobu stávala čestná stráž veteránského spolku s dřevěnými halapartnami. Velitelem stráže býval dlouho Mikulášek, vysloužilý statné postavy s černým vousem, který budil respekt a byl s tajemnou hrůzou obdivován kopřivnickou mládeží. Stráž byla každou hodinu ceremoniálně vyměňována a měla svoje stanoviště v Heisigově hospodě.

Ráno na Bílou sobotu světilo se před starým kostelem dřevo, z něhož se vyráběly umělecky skládané kříže, které se stavěly uprostřed lánů osení pro boží požehnání přírody. Menší křížky se svcenými kočičkami se zastrkovaly na pokrajích polí. Podle staré tradice odlétaly zvony na Velký pátek až do Vzkříšení do Říma, a proto i při bohoslužbách místo zvonění se klapalo dřevěnými klapáčkami.

Vzkříšení bývalo zvlášť slavné, s hudbou a za asistence celého veteránského a hasičského sboru. Při průvodu kolem kostela nosila se známá soška Vzkříšení Páně a veliká, hrubá medardská svíce se zlacenými hřebíky, kterou darovali místní včelaři. Po Vzkříšení večerely se „plecovníky“. Byly to zapečené klobásky v bílém těstě, anebo uzené maso zapečené v chlebovém těstě.

V pondělí velikonoční udržoval se starý zvyk tatarování děvčat odborně ve čtvero nebo v osmero spletenými tatary z vrbového proutí. Přitom se děvčata polévala různým způsobem vodou, aby byla krásná a čistá po celý rok. Za to byli chlapi od děvčat častováni kořalkou. V úterý oplácela zase děvčata tatarování chlapečům.

Odpoledne na velikonoční pondělí chodívalo se na „šmigrust“ ke „křesným rodičům“, kde kmotřenci byli pohoštěni a obdarováni šmigrustovými pecenky z bílého těsta, cukrovím, malovanými vajíčky a hlavně perníkovými husary a panenkami. Proto u kostela stávaly četné boudy perníkářů. Křestnému tatíčkovi a matičce líbaly děti kdykoliv na potkání ruce. Křestní rodiče byli považováni za důležitou přízeň – měli právo zakročovat častokrát při výchově dětí, jež nesli ke křtu.

Velikonoční vajíčka – kraslice – byla i u nás malována a škrábána lidovými umělci. Mnohé z uvedených lidových zvyků se udržely dodnes.

(Publikováno 1950)

Jaký význam měly jarní bouřky pro staré Kopřivjany

Emil Hanzelka

Je známo, že se dříve proti mračnům zvonívalo, ba i střílelo. Zvuk měl však ještě jiný význam v přírodě. Ve školní čítance z roku 1852 čteme následující o bouřce: „Bouřka, tento strašlivě krásný úkaz, jenž všemohoucnost Boží tak zřetelně hlásá, nese mnohonásobný užitek i nám, i celé přírodě. Ní otrásá se země, dopomáhá se růstu bylin a stromů, ní čistí se vzduch od nečistých par, parno letní se mírní a ne-jednou občerstvují při nich deště zemi.“

Žáci se tehdy učili, že silou zvuku otrásá se země, což má blahodárný účinek na úrodu. Avšak i stará kopřivnická písnička dosvědčuje, jak jarní bouřky o sv. Jiří byly hospodářům vítány:

Z Hůrky, v obci SKALICE, vidíš obří investici-automobilku HY-UNDAI. Máme hrdost k světové značce, která se stala chloubou, symbolem ekonomického úspěchu, všech obyvatel Slezska a regionu LAŠSKO.

Při svých prvních jarních kilometrech, na kole či pěšky, ve Slezsku si uvědomíš možnosti poznávání specifických, již tradičních, lidových zvyků... Doznívají typické ZABÍJAČKY a s přicházejícím jarem se vynáší pohanský symbol zimy - MORANA. A třeba také potkáš LAŠSKÉHO KRÁLE se svoji družinou. Je slyšet skvělou muziku! Zpívá se LAŠSKÁ HYMNA... Uvědomíš si sílu, hloubku myšlenky zviditelnit NÁŘEČÍ LAŠSKA pro přicházející turisty z domova i ze zahraničí.

Rovněž muzeum BESKYD, na zámku ve Frýdku, umocní atmosféru regionu LAŠSKO. Přejdeš řeku OSTRAVICI a přicházíš ze Slezska na Moravu. Navštěvuješ malebné PALKOVSKÉ HŮRKY a také JANÁČKOVY HUKVALDY. Zaujme obora se svoji magickou faunou. Vidíš tu i muflony... Nezapomeneš si vyfotografovat legendární symbol LAŠSKA, pomník, LIŠKA BYSTROUŠKA.

Obora osloví v každou roční dobu. A třeba také na podzim! Akce JANÁČKOVY CHODNÍČKY příborských turistů mají svou tradici. Pamatuji si také polní – armádní - kuchyně na nejvyšší hůrce-KUBÁNKOV. Termín? ZÁŘÍ 2018. Zúčastníš se a nezapomeneš na pohledy které zaujmou.

Napsal dopisovatel Národopisné společnosti
KAREL GREINER
PŘÍBOR.

Tulipán

Tulit se jak tulipán!
Jak se tulí tulipán?
Tulí se k své tulipání
v ranní rose za svítání

Tulí se až do večera
i za půlnočního šera
Tak se tulí tulipán
svěží jarní mladý pán

Netulí se růže k růži
protože má trny v kůži
Tulí se jen tulipán
svěží mladý jarní pán

Tuleni ve svém kožiše
tulí se břicho na břicho
I když teplo moc není
mají čas na tulení

Tulte se páni i paní
budete mít lepší spaní
Tulte se muži i ženy
s tulením je život cenný

Kdo se umí přituliti
ten má veselejší žití
Vzorem buď nám milý pán
Philipe - Fanfán Tulipán!

Alois Nováček

Svaty Juři
zemju buři,
aby trava rostla,
trava zelena.
Všelijake kviti
co se v polu třpyti,
bila leluja.

(Publikováno 1935)

Svatodušní svátky – svátky léta

Emil Hanzelka

Svatodušní svátky se od pradávna slavívaly ve znamení léta. Ve staré Kopřivnici se v podvečer svátků zachovával zvyk „praskání bičem“.

Mladí hospodáři i chasa si upravili pro tento účel zvláštní bič, několik metrů dlouhý a s mnoha uzly. V praskání měli takovou zručnost, že rány byly jako z lovecké pušky a za soumraku ozývalo se praskání po celé vsi. Tento zvyk se konal na paměť zjevení se sv. Ducha apoštolům za velkého hluku v podobě ohnivých jazyků.

I zjevení se sv. Ducha v podobě bílé holubice mělo snad pro svatodušní svátky ten význam, že o nich bylo zdůrazněno použití ptačích vajec pro „škvaření vaječnice“. Nebylo rodiny, která by se v pondělí svatodušní nevypravila s rendlíkem a zásobou našetřených vajec do přírody. Rendlík se postavil nad oheň na dva kameny a uškvařila se v něm nejdříve slanina (špek), do které se namíchávala vejce s notnou dávkou nakrájené pažitky. Pravá kopřivnická vaječina se upravovala dosti na tuho a pojídala se namazaná na chléb.

Okraje lesů Brd, Červeného kamene, Bílé hory, Zadků, lesa Benčáka, Fojtova, Horákova a Juřenova hemžily se výletníky a kouř stoupající z ohňů prozrazoval nespočetná tábořiště „škvařeníčářů“. Při škvaření vaječiny čepovalo se pivo ze štvrtek, a nechyběla ani „gořalečka“. Proto se večerem dostavovala dobrá nálada se zpěvem a tancem. A protože k máji patří i četné spršky – jak dosvědčuje i lidová písnička:

Majovy deštiček,
rostě nam chlebiček...

(Publikováno 1950)

V letošním roce jsou Svatodušní svátky 20. – 21. května. 7 týdnů od Velikonoc. (Z. V. K.)

O Ondrašovi a Jurašovi

Ondraš a Juraš, to byli ti, co ty pany trestali. Oni se skovavali lesami, němohli byt' v obcy, lebo by jich vyzradili. Oni tam f tym lesu byli a přyšla tam žencka, no vitě to roždi zbirat'. A toš se ji pytali, co noveho kolej toho Ondraša a Juraša. A ona pravila: „To su ti lunti luntofšcy, oni edem okradaju. Oni tag dělaju, že hdě co je, to je naše.“ – A ten Ondraš pravi: „Panimamo, esy nam cosik udělatě, my vam dobře zaplatimy. Přyněstě nam cfečkuf do podešfich. My vas tu buděm čekat'.“ No a dali ji peníze na ty cfečky.

Ona jich potem přyněsla. Oni jich vzali. A byl tam peň. Ty cfečky postavjali na peň na ty hlavy a ty špice zhuru. Potem ten Juraš chytil tu babu, odhrnul ji sukně a ryp s ňu holu řytu na ty cfečky. No a fčyl pravil: „My zmy ten Ondraš a Juraš. A to maš od nas, babo, zaplatu za to, jak sy o nas mluvila.“ A stratili se.

Ja sem byl raz s Horylem v Lubně u Vinca Hykla, šag nědavno umřel a mjel přes devadesat. Un pochodil ze Štramberka. Už je to tag vjec jag štyrycet rokuf, co zmy tam byli u něho. Jeho něbylo doma a jeho syn Peter nam ukazoval, hdě jejich zem tahně. A přy tym zmy došli eš g Janovicam na hranicu. No, dyž zmy přyšli na tu hranicu, Peter šel domu a my zmy šli dalej do dědiny. Tam zmy se stavili do hospody. To vitě, bylo to na Božy tělo a hrdla byly vyprahle načysto. Před hospodu byla lipa morova, hruba. Mjela kratky peň a byla obručama zepjata ve dvuch mistach, aby se nerožčypila.

Šli zmy do hospody a seděl tam stařček. Mjel osumaosumdesat' rokuf, vim to jag dněs, jag nam pravil. Dali zmy se do řečy a jag un pravil, že je tamocat' z Janovic, ja sem mu řek, že sem čnul f kniškach o tych „bezkrudach“, co to byli na hradach a jag ty ludi trapili a teš

o Ondrašovi a Jurašovi, keřy tych ludich chceli vyslobodit'. A ten stařček pravil: „Tu na tej lipje mi ovjesyli stařčeka, že něodevzdal hus jak se patřý. Ale něbylo to pravda, lebo un hus dal jak se patřý, ale ti to scyganili. A tag ho za to ovjesyli.“

Esy mi ten stařček lhal, toš ja lžu teš. Ale tag nam to vykladal.

**Vypravoval Petr Nenička ze Štramberka
narozen 1868, zemřel 1956**

Ze sběrů Cyrila Hykla

Kousek dále potkají na pěšině faráře, zvednou zbojnické valašky a zavolají: „Stůj!“

Farář se dá do útěku a křičí: „Dejte mi pokoj, já mám svatý týden...!“

Zase usedli a odpočívali, tu Juráš říká: „Já mám zase hlad.“ Ondraš zašel do skryše, vzal kotlík a začal vařit guláš, vonělo to na všechny strany. Juráš se nakloní nad kotlík a ptá se:

„Ondraš, schválila ti recept na ten guláš Evropská unie?“

Když se najedli, vstali a šli a tu potkali mladého kluka, který je zastavil a prosí:

„Říkají, že rostu pro šibenici, můžu se k vám přidat?“

Schovali se za křoví, protože uviděli na louce, jak se mlátí dva chlapi.

Juráš povídá: „Co je zase tohle?“

Ondraš na to odpoví: „Copak nevíš, to je nový adrenalinový sport!“

Když šli opět kolem hospody, seděl tam na zemi žebrák, tu se na něj oba podívají a Juráš říká:

„Já si ho pamatuji, když žebral před maturitou, ale to býval veselejší!“

V blízkosti zahrady uviděli kvetoucí ovocné stromy, zastaví se a Ondraš povídá:

„Všechno krásně roste, kvete, zelená se, jako, jako...“ Juráš dopoví „Jako korupce...“

Sedli si a uviděli hromadu smetí a haraburdí vysypané na trávník.

Divili se. Ondraš: „Co se, Juráš, tomu divíš?“

Juráš: „To nezajímá policii?“

Ondraš: „Kdepak, je zajímaví jen psí hovínka, aby mohli dávat pokuty a tak si vydělat!“

Juráš: „Pojď radši na zboj do hor, já bych tu mezi lidmi nemohl žít!“

Ondráš a Juráš

Dle námětu Evžena Davida zpracoval do scénáře Vilém Vlk

Příroda: Jdou oba zbojníci ze své skrýše pod Lysou horou.

Ondráš: „Nemáme co jíst a nemáme co pít?“

Juráš: „Vezmi valašku a přepadnem nějaký supermarket!“

Cestou potkají školáka s brašnou na zádech, zastaví se. Chlapec se na ně podívá, klekne si a sepne ruce.

Ondráš: „Co je, co by si chtěl?“

Chlapec: „Ale jdu domů s vysvědčením, nechtěli byste mi dělat bodygardy?“

Přišli k malé říčce Ostravici a tam vidí rybáře, jak chytá ryby. Oba se zastaví a tu Ondráš řekne:

Ondráš: „Chytá samé malé ryby, to bude policajt!“

Pokračují v cestě do hospůdky a potkají pána elegána.

Oba zvolají: „Ruce vrhůru!“

Muž tak učiní a sklesle odpoví: „Jestli chcete peníze, tak musíte počkat na mého sponzora!“

Blízko hospody potkali ženu s malým klukem, najednou žena na ně promluvila:

„Chlapec je skromný a tichý a proto ho ve škole šikanují. Nemohli byste z něj udělat zbojníka?“

Hospoda: Sedí a připíjeji si na zdraví. Když dopíjí, říká Ondráš:

„Juráši, při placení si musíme dávat dobrý pozor, protože hospodský je bývalý zbojník!“

Šli dále lesem a tu potkali pár mladých turistů, kteří se motají a tu se jeden z nich ptá obou zbojníků:

„Hledáme tady v Beskydech pervitinovou chaloupku, nevíte kde je?“

Juráš na to: „My perník nemáme rádi...!“

Když se přiblížili k Lysé hoře, uviděli nad ohněm stařenu, jak mluví:

„Vidím budoucnost po globálním oteplení, vidím Beskydy husté a porostlé kaktusy!“

Oba s úsměvem odcházejí od ní.

Převtělení

Olga Tlučková

Když večer usnout nemohu,
překládám nohu přes nohu,
pocitu bolesti zbavit se tak zkouším,
že fantazii uzdu popouštím.

Jsem malá berunka, na zádech krovky,
na nich sedm teček, nápadů stovky.

Lítám si vesele z květu na květ,
ukraden mi může být celý svět
s tím stádem zlodějů hamižných
a kamarádek závistivých.

Jak bolest poleví trošičku,
zdřímnu si aspoň na chvíličku.

Když jsem si lékařce stěžovala,
na nohy se mi nepodívala,
v počítači můj věk si zjistila
a přes rameno utrousila:

Co ještě chcete v těch vašich letech?

Neradím něco chtít po vlastních dětech.

Nad hlavu mají svých starostí,
hlavně se sháněním všech blbostí,
jež mají sousedé, neb splácet byt
a přitom si, co možno, ještě užít.

Děti, co přívažek mají ještě k tomu,
ty tíhnou k partě a vůbec ne domů,
shání drogy, sex, morálka klesá,
a Pána Boha mrzí, že stvořil nebesa,
jen čerti jak pejsci ocásky vrtí,
těší se na hody po naší smrti.

(Okénko do stáří – 2013)

7. 1. - start pochodu Okolo Laška ve Skalici
Foto Antonín Glac.

Masopust v Hodoňovicích 10. 2. – farář a lašský král
Foto Tomáš Sládeček.

20. 1. - Folklorní bál, starosta Paskova Petr Baďura s lašským králem
Foto TomPol (Tomáš Polach).

11. 2. - Cestou z Lysůvek – druhá etapa okolo Laška, foto A. Glac.